

Současný papež dovoluje kritiku, a proto je kritizován

SOUZENÍ PAPEŽE

Ivan O. Štampach

8. dubna 2016 vydal papež František v návaznosti na předchozí synodu biskupů o rodině exhortaci *Amoris laetitia* (Radost z lásky).¹ Po úvodu, který představuje biblický obraz rodiny, se představuje současná situace s tím, že antropologicko-kulturní změna dnes ovlivňuje všechny aspekty života a vyžaduje analytický a diverzifikovaný přístup. Pokud jde o morální otázky rodiny, je zde důležitý, relativně nový prvek: „Jsme povoláni formovat svědomí, nikoli vznášet nárok jej nahradit.“² Papež v encyklice probírá aspekty partnerské lásky, jako trpělivost, laskavost, vlídnost a velkorysost, odpuštění. Diskusi vyvolaly zejména podněty kapitoly Některé pastorační perspektivy a v ní zejména podkapitola Některé složité situace.³

Exhortací se míní dokument, který se liší od konstituce či encykliky tím, že je spíše vybidnutím, povzbuzením a výzvou než textem věroučným. Text vychází z dosavadního římskokatolického pojetí partnerských vztahů, vybízí však k většímu porozumění složitosti lidských situací a ke vstřícnosti vůči lidem, kteří nedokáží přísné požadavky morálky naplnit. Doporučuje hledat v jednotlivých případech způsob, jak jim umožnit jejich setrvání v církevním společenství. Členové církve potýkající se s takovými potížemi se nemají pokládat za vyobcované.⁴

Reformní návrhy získaly v diskusi a hlasování na synodě většinu hlasů, nebyla to však kvalifikovaná dvoutřetinová většina. Nebylo možno prosadit všechny návrhy, se kterými přišli biskupové vyjadřující papežskou linii. Papež, i když není poměrem hlasů na synodě vázán, výsledky diskuse respektoval. Z tohoto spíše kompromisního řešení otázek partnerského soužití vyplývají rovněž úpravy aplikace církevního práva a zpočátku praxe.⁵ Tím se římskokatolická církev pozvolna přibližuje praxi jiných křesťanských církví, pravoslavných a protestantských.

Na konci téhož roku 2016 čtveřice kardinálů oficiálně požádala papeže o vysvětlení některých pasáží dokumentu, zejména těch, které umožňují plnou účast na eucharistii (večeři Páně) rozvedeným a znovu sezdaným katolíkům (tito věřící uzavřeli církevní sňatek, ten byl později civilně rozveden a oni byli znovu civilně sezdaní). List kardinálů

měl podobu pěti pochybností (*dubia*), je-li taková praxe v souhlasu s tradičním učením církve.⁶

Námítky vznesli Raymond Burke, Carlo Caffarra, Walter Brandmüller a Joachim Meisner. První z nich byl v římské kurii prefektem Nejvyššího tribunálu Apoštolské signatury, což je orgán, který se závazně vyslovuje k podobným otázkám. Roku 2014 byl ale z této funkce odvolán a dostal spíše ceremoniální roli patrona suverénního Maltéžského řádu. Caffarra byl v době vyslovení dubií boloňským arcibiskupem, a – co je důležité – členem Papežské rady pro rodinu a Papežské akademie pro život. Brandmüller je německý profesor církevní historie, jež minulý papež Benedikt XVI. jmenoval kardinálem. V té souvislosti byl podle zvyku vysvěcen na biskupa, třebaže pouze titulárního. Meisner byl za komunistické éry biskupem Berlína (tehdy východního i západního, se sídlem ve východním Berlíně) a poskytl tajná kněžská svěcení několika kandidátům z tehdejšího Československa.⁷ Po sjednocení Německa působil jako arcibiskup v Kolíně nad Rýnem a v době oslovení papeže již byl na odpočinku. Ze signatářů listu papeži mezitím již dva, Caffarra a Meisner, zemřeli.

Když papež na pět připomínek, které dávaly možnost odpovědět pouze „ano“, nebo „ne“, po několika měsících neodpověděl, kardinálové své stanovisko zveřejnili. Děkan

jiného vysokého tribunálu Svatého stolce, Svaté rotě, Mons. Pio Vito Pinto na publikaci připomínek odpověděl slovy, že to, co udělali, je vážný skandál. Papež totiž v římskokatolické církvi nepodléhá žádnému soudu. Tradičně se to formuluje větou *Pontifex romanus a nemo iudicatur* (římský velekněz, nechť není nikým souzen).⁸

Dne 23. září 2017 byla publikována zpráva o rozsáhlém, pětadvacetistránkovém dopisu šedesáti dvou římských katolíkům papeži Františkovi, který je formulován jako „synovské napomenutí“ ohledně toho, že podle mínění signatářů papež šíří hereze. Tento dopis kněží, teologů i laiků zejména z akademické sféry, papeži vyčítá jeho ocenění Martina Luthera u příležitosti pětistého výročí jeho prvního reformačního vystoupení. Označují Luthera jako „heresiarchu“, tedy – dejme tomu – za „hlavu všech kacířů“. Vyslovují údiv a smutek nad papežovými kroky vstříc luterským křesťanům.

Hlavní bludy papeži vytýkané se však mají rovněž týkat exhortace *Amoris laetitia*. Signatáři dopisu obviňují svého nejvyššího představeného, že podporuje hřích cizoložství, který – pokud se podíváme do pramenů křesťanské víry – je míněn jako rozvracení rodiny své nebo rodiny někoho jiného.⁹

Zákaz soudit papeže nemá jen formální obsah, že nemůže být postaven před

⇒ Dokončení článku na další straně dole v rámečku.

Papež František (2015).
Foto: Casa Rosada, Wikimedia Commons.

Tento článek prošel recenzním řízením.

⇒ Dokončení článku z předchozí strany.

žádný tribunál. Má se také za to, že jako náměstek Kristův nemá být posuzován. Jeho neomylnost při vyhlášení dogmat a závaznost všech jeho dokumentů i nižší váhy (jež se mají přijímat „s nábožnou poslušností rozumu a vůle“)¹⁰ zdůrazňují právě konzervativní římsktí katolíci. Zde však konzervativci využívají toho, že nynější papež poskytuje v církvi mnohem větší svobodu vyjadřování a připouští i kritiku. Z několika jeho vyjádření je zřejmé, že kritiku přijímá a snaží se s ní konstruktivně vyrovnat. Na obvinění z bludu však papežova odpověď nepřišla. Lze předpokládat, že kdyby někdo poslal kterémukoli z minulých papežů obvinění z bludu, třebaže ve zdvořilé podobě „synovského napomenutí“, jako je

tomu v tomto případě, nebyl by pro něj nadále ve svátostném společenství církvi prostor.¹¹

Synovské napomenutí papeže podepsali i dva čeští římskokatoličtí laici, Lukáš Novák, odborný asistent na Ústavu filosofie a religionistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, a Petr Dvořák, odborný asistent na Katedře filozofie a patrologie Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. ■

Poznámky

- 1 Papež FRANTIŠEK: *Amoris Laetitia, posynodální apoštolská exhortace o lásce rodině*, Praha: Paulinky, 2016 (dále AL a číslo článku).
- 2 AL, č. 37.
- 3 AL, čl. 247–252.
- 4 AL, čl. 291–312.
- 5 AL, čl. 305 se odvolává na výrok ohledně zpovědní praxe v Papež František: *Evangelii gaudium*, čl. 44

- 6 *Full text of Dubia Cardinals' Letter Asking Pope for Audience* online na URL: <http://www.ncregister.com/blog/edward-pentin/full-text-of-dubia-cardinals-letter-asking-pope-for-an-audience>, poslední aktualizace 19. 6. 2017.
- 7 Ondřej LIŠKA: *Církev v podzemí*, Tišnov: Sursum, 1999.
- 8 Současná formulace je v platném Kodexu kanonického práva v české verzi: „Papeže nemůže nikdo soudit“, CIC, Can. 1404, v latinském originálu „Prima Sedes“, (knižní vydání Praha: Zvon, 1994).
- 9 *Correctio filialis de haeresibus propagatis*, online na URL <http://www.correctiofilialis.org>, datum aktualizace neuvedeno.
- 10 JAN PAVEL II. *Ad tuendam fidem*, online na URL: http://www.kebrle.cz/katdocs/Ad_Tuendam_Fidem.htm, čl. 2 a ve vazbě na něj CIC čl. 752.
- 11 Předpokládaná exkomunikace v takovém případě neznamená vyloučení z církve, jak se obvykle předpokládá, nýbrž především zákaz udělovat a přijímat svátosti, podrobněji viz CIC Can 1331, a patří k trestům nápravným, Can 1312.

Doc. ThDr. **Ivan O. Štampach** (*1946) působí jako docent na katedře religionistiky Fakulty filozofické Univerzity Pardubice.